

Dr. sc. Fahira Alić

FRAZEOLOŠKI IZRAZI U KNJIŽEVNOM OPUSU EDHEMA MULABDIĆA

(Dodatak leksičkoj analizi
lektire u srednjim školama)

DOI: 10.58584/2490-3752.2019.5.3-4.95

SAŽETAK

U radu se nastoji dati kratak pregled frazema u djelima Edhema Mulabdića (roman Zeleno busenje i pripovijetke Na obali Bosne). Rad je obuhvatio samo jedan segment klasifikacije frazema te je na kraju rada izvršen popis svih pronađenih frazema. Utvrđeno je šta se podrazumijeva pod terminom frazema te se na osnovu metode analize i deskripcije može uvidjeti značaj ove vrste leksike, kao i značaj analiziranja književnog izraza Edhema Mulabdića. Frazeme se smatraju inherentno-ekspresivnom lekiskom koja je uveliko prisutna i u književnom i u razgovornom stilu bosanskoga jezika te se na taj način postiže slikovitost i ekspresivnost napisanog izraza.

Ključne riječi: frazemi, frazeologija, Edhem Mulabdić, turcizmi, roman, pripovijetke

Uvod

Cilj rada je predstaviti frazeološke izraze u djelima Edhema Mulabdića, te pokušati ukazati na značaj frazema u književnom opusu spomenutog pisca, kao i na njihov značaj danas u svakodnevnoj komunikaciji. Utvrđeno je šta se sve podrazumijeva pod terminom frazema, a zatim je urađena njihova klasifikacija i to samo u dva segmenta. Ovim radom se nastoji pokazati koliki značaj imaju frazeološki izrazi u djelima naših bosanskohercegovačkih književnika, ali i dati značaj turcizmima koji čine najveći broj leksike koju Mulabdić koristi. Veliki broj orijentalizama kod Mulabdića a i mnogih njegovih savremenika govori da se bosanskohercegovački književnici nisu mogli izraziti bez tog sloja leksike, što govori o njenoj dubokoj sraslosti sa kulturnim bićem Bosne. Turcizmi ne samo da nisu zastarjele riječi već su one preživjele i čak dostigle najvišu umjetničku potvrdu. To je ujedno i najbolji pokazatelj njihove životnosti i historijske vitalnosti, sposobnosti da se održe kao najznačajniji i najoriginalniji sloj u bosanskom jeziku. Naš jezik čuva ljepotu zahvaljujući svojoj historičnosti, tj. tradicionalnosti, svemu onom što je u njemu nastalo kao rezultat organskog razvoja. U interesu bosanskog jezika, a samim tim i ovog rada jeste da se očuva historijski razvoj, ali isto tako interes je i da se bosanski jezik kao savremeni evropski jezik razvija smjerovima šire komunikacije. Da se u tom jeziku prepozna orijentalno i zapadno, što se na svojevrsan način u njemu i susretalo. U radu će biti klasificirani frazemi a zatim će se ukazati i na sam značaj upotrebe frazema u svakodnevnoj komunikaciji.

1.1. *Mulabdićevo književno stvaralaštvo*

Mulabdić je napisao: Rukovijet šale (Sarajevo 1892. godine), Zeleno busenje (Zagreb, 1944. godine), Na obali Bosne (Zagreb), Crtice (Sarajevo, 1907), Nova vremena (Slika iz novijeg života u Bosni, Mostar, 1914), Izabrane pripovijesti (Zagreb, 1944), Svak na svoj posao (Jedna zгода u dvije slike iz godine 1895, Sarajevo, 1934).¹

1 Edhem Mulabdić, Zeleno busenje, "Svjetlost", Sarajevo, 1991. god. str: 267/268.

2. Frazemi i frazeološki izrazi, klasifikacija frazema

Frazemi su jedinice jezika značenjskog karaktera koje se kao cjelina reproduciraju u govornom aktu, raspolažući pri tome najmanje dvjema punoznačnim (atosemantičkim) riječima, od kojih barem jedna upućuje na semantičku pretvorbu jedinice koje, zbog sposobnosti uklapanja u kontekst, poput svake druge riječi mogu vršiti sintaksičku funkciju u rečenici.²

Prvenstveno će biti naglasak na interesovanju za frazeme u kojima je ostvareno poređenje. "Općenito se može reći da je poređenje semantička figura kojom se na bazi zajedničke osobine, u suodnos dovode dva različita relata (mogu se označiti slovima A i B). U zavisnosti od toga da li je navedeno zajedničko svojstvo u oba relata realizirano u jednakome stepenu, razlikuju se dvije vrste poređenja:

- *poređenje tipa simile*,
- *poređenje tipa komparatio*." (M. Katanić – Bakarišić 2001: 332)³

"Poređenje tipa simile podrazumijeva da je određeno zajedničko svojstvo podjednako realizirano u oba relata. Poredbene konstrukcije tipa simile imaju dvočlanu strukturu koja zadaje jednakost kao semantičko približavanje dvaju različitih relata... Gramatički indikator ovih konstrukcija jeste poredbeni veznik kao... dok su znatno rjeđi prijedlog poput i prilog nalik (na), itd."⁴

"Prema tome, u formuli A kao B, A isključivo označava člana s lijeve strane poredbene konstrukcije, a B člana iza poredbenog veznika kao/ko, što implicira da je važan njihov položaj u poredbenoj konstrukciji, a ne njihova funkcija... Osim toga, kako je općepoznato, i odsustvo znaka može biti znak... Dakle, kada se poredbenoj frazemi iza veznika kao/ko realizira imenica, pri čemu nije bitno da li je njena pozicija neposredno iza veznika kao/ko ili negdje drugo, značenje frazema se

2 Josip Matešić, Frazeološki rječnik hrvatskog ili srpskog jezika, IRO "Školska knjiga", Zagreb, 1982. god. VI

3 Marina Katanić – Bakarišić, Stilistika, Ljiljan, Sarajevo, 2001. god. str: 332

4 S. Halilović, I. Tanović, A. Šehović, Govor grada Sarajeva i razgovorni bosanski jezik, Slavistički komitet Sarajevo, 2009. god. str: 183.

navodi pod tom imenicom kao glavnom odrednicom. Hijerarhija ostalih vrsta riječi je: pridjev, glagol, prilog, zamjenica i broj.”⁵

Poređenje *tipa comparatio* je navedeno pod adjektivne frazeme.

2.1. Frazеološke konstrukcije *tipa simile*

Primjeri koji ukazuju na poređenje *tipa simile* sa poredbenom konstrukcijom *kao*:

- *kahva ko zečija krv* (1998: 23),
- *ko dlan o dlan* (1998: 25),
- *sinčić mu ko jabučica* (1998: 26),
- *roditelji ostali ko drvo osječeno* (1998: 31),
- *ciknu ko ljuta zmija* (1998: 32),
- *gori ko živa vatra* (1998: 32),
- *mali Ibrahim-beg rasto ko iz vode* (1998: 33),
- *na te teške riječi proplakao ko malo dijete* (1998: 34),
- *blijedo ko krpa, a teško disalo a jelo ko ptičica* (1998: 38),
- *naučeno ko ovčica na slanu ruku* (1998: 38),
- *ljetnoj žegi bio on vazda ko drven* (1998: 48),
- *kupci na vrata ko opareni* (1998: 52),
- *ko vrijeme – svemu lijek* (1998: 57),
- *hladna ko led* (1998: 61),
- *lijepa ko zagorska vila* (1998: 61),
- *mlada ko kap* (1998: 17),
- *držao je ko malo vode na dlanu* (1998: 19).

Poredbene frazeme ovog tipa imaju dvije funkcije: izraziti intenzitet svojstva, stanja ili radnje i specificirati, modificirati radnju ili stanje.

Frazeme se mogu klasificirati i prema njihovom nastanku tj. porijeklu, prema izvoru (tekst, žargon, i sl), prema semantičkoj i sintaksičkoj

5 Isto, str: 184.

strukturi i prema načinu tvorbe. Frazeološke jedinice se mogu klasificirati i prema njihovoj stilskoj obojenosti.

Prema porijeklu frazeme se obično dijele na nacionalne, tj. frazeološke jedinice koje su ponikle na domaćem prostoru i u svom jeziku i na posuđene, tj. one koje su došle iz drugih jezika.

Ipak, najveći broj frazeoloških jedinica ponikao je na bosanskom jezičkom, duhovnom i kulturnom prostoru. Te su frazeme nastale u narodnom govoru, na temelju njihovog vjekovnog iskustva, kulturnog naslijeđa, folkloru te se odlikuju specifičnim koloritom. Takav je primjer i jezički izraz Edhema Mulabdića, tj. uticaj osmanskog perioda u svim sferama života na prostoru Bosne i Hercegovine. Oni najčešće služe za označavanje realija orijentalnog porijekla, načina života (npr: zanimanja, titule, službe, religijska leksika i terminologija).

Možemo reći da Mulabdić piše jezikom svog naroda te su na taj način frazeme ulazile i u književno-umjetnički stil.

“A. I. Motkov, polazeći od postavke da frazeme predstavljaju jedinstvo forme i sadržaja, izdvaja imenske, glagolske, adjektivne, adverbijalne, glagolsko-propozicionalne i interjekcijske frazeološke jedinice.”⁶

2.2. Imenske frazeme

Imenske frazeme u semantičkom pogledu karakterizira to što, najčešće, označavaju lice, predmet ili pojavu.

Na sintaksičkom planu imenske frazeme u spoju sa riječima mogu biti u funkciji subjekta, objekta ili imenskog dijela predikata.

- *momak ko zlatna jabuka* (1998: 48),
- *noć je tamna da se prst pred okom ne vidi* (1998:69),
- *a Švabe onako kršni ljudi, onako slatke riječi* (1998: 95),
- *Joso Blagojević, koji je bio duga jezika* (1998: 96),
- *ranjenik leži ko klada il' moli, cvili* (1998: 110),
- *zadadoše poštenu riječ* (1998: 111),

6 I. Tanović, Frazeologija bosanskog jezika, Dom štampe, Zenica, 2000. god. str: 102.

- *dosta sam ja uz vas soli i hljeba izio* (1998: 113),
- *u goru, u vodu, sve spremno* (1998: 118),
- *odape u hanu puška ko sami grom* (1998: 120),
- *čaršija bijaše pusta, ama nigdje ni žive duše* (1998: 129).

2.3. Glagolske frazeme

Glagolske frazeme objedinjene su time što označavaju radnju i imaju gramatičke kategorije lica, broja, vremena i vida. Ove frazeme mogu imati ulogu predikata i objekta radnje. Navest ćemo nekoliko primjera:

- *drhtala sirota ko prut* (1998: 63),
- *sjedili su do neko doba noći* (1998: 73),
- *čitaš mu s lica* (1998: 83),
- *mlatile praznu slamu,* (1998: 80),
- *strepio ko vrba na vodi* (1998: 98),
- *vidio da će biti povuci potegni* (1998: 98),
- *sabiralo se i otud i ovdud* (1998: 100),
- *srči kahvu ko preko srca* (1998: 100),
- *sjaje mu se žive oči ko dvije trnine* (1998: 107),
- *pridolazio ko mutna voda* (1998: 109),
- *bio čovjek ko otrovan* (1998: 120),
- *uzeli svi zlo na oko* (1998: 125),
- *ne griješite dušu* (1998: 127),
- *ne mogu u kraj unići njihovim majstorlucima* (1998: 127).

2.4. Adjektivne frazeme

Pridjevske frazeme “ukazuju na neko svojstvo, osobinu, karakteristiku, vrijednosni element ili stanje, tj. imaju ocjensko značenje”, a u njegovoj realizaciji dominira poređenje po sličnosti, pri čemu je uvijek navedeno svojstvo u kojem se oba člana poređenja podudaraju

(*tertium comparationis*). Kao član B obično služi stvarna pojava, biće ili predmet, čije odlike i predstavljaju polazište za poređenje. Predmet ocjene ovih frazema su osobine i svojstva, koji su eksplicirani sljedećim pridjevima: ružan, lijep/-o, blijed, bijel, crn, žut, mračan, studen, hladan, tanak, težak, čist/-o, star, sam, oštar, mršav, mekan, nježan, rahat, ljut.⁷

- *vesela oka gledala* (Isto, str: 20),
- *na te teške riječi proplakao ko malo dijete* (Isto, str: 34),
- *blijedo ko krpa, a teško disalo a jelo ko ptičica* (Isto, str: 38),
- *naučeno ko ovčica na slanu ruku* (Isto, str: 38),
- *iskrena hodžina riječ prilegla duši* (Isto, str: 43),
- *ljetnoj žegi bio on vazda ko drven* (Isto, 48),
- *malo da ne pade mrtva glava* (Isto, str: 52),
- *tvrda vjera, puno srce* (Isto, str: 58),
- *hladna ko led* (Isto, str: 61),
- *jedro dijete ko jabučica* (Isto, str: 66),
- *svud grobna tišina* (Isto, str: 87).

2.5. Adverbijalne frazeme

“Adverbijalne frazeološke jedinice svoje značenje realiziraju uz samostalne glagolske lekseme koje mogu pripadati različitim semantičkim grupama. Ove frazeme označavaju kvalitativne karakteristike radnje, lica i predmeta. U spoju sa riječima one imaju sintaksičku funkciju priloga. Razgraničenja adverbijalnih frazema u direktnoj je zavistnosti, na jednoj strani, od toga koje elemente radnje oni označavaju, sam tok radnje, vrijeme njezinog trajanja, uvjete vršenja radnje i na drugoj strani, od toga u kojoj mjeri oni određuju kvalitativnu stranu lica ili predmeta.”⁸

7 Šehović A, Haverić Dž, Leksika orijentalnog porijekla u frazemima bosanskog jezika, El. knjiga, Sarajevo, Filozofski fakultet, str: 83 i 84.

8 Isto, 106.

Kod Mulabdića susrećemo najčešće frazeme sa značenjem vremena i mjesta a česti su i sa značenjem načina vršenja radnje

- *dosta sam ja uz vas soli i hljeba izio* (1998: 113),
- *u goru u vodu, sve spremno* (1998: 118),
- *danas, Garibe, na tvojoj livadi malo krv da ne pade* (1998: 52),
- *međutim u pravi čas* (1998: 126),
- *čaršija bijaše pusta, ama nigdje ni žive duše* (1998: 129),
- *Mehmed efendija radio iz dana u dan* (1998: 147),
- *pa bi ubrzo sve smetnuo s uma* (1998: 159),
- *vijale crne slike ispred očiju* (1998: 166),
- *na Preslicu kažu vojske ko na gori lista* (1998:166),
- *po cio Božiji dan na onoj žeži* (1998: 133),
- *Mehmed- efendija radio iz dana udan* (1998: 147).

2.6. Izdvojeni frazemi i frazeološki izrazi u djelima Edhema Mulabdića *Zeleno busenje* i *Na obali Bosne*

Sve u jedan mah (1998:17), *mlada ko kap* (1998:17), *a duša njena po- čiva na njenu čedu* (1998: 17), *u zdravlju oca svog i majke* (1998: 18), *držao je ko malo vode na dlanu* (1998: 19), *iz dana u dan nosila tugu* (1998: 19), *vesela oka gledala* (1998: 20), *drvo se na drvo nasloni a čovjek na čovjeka* (1998: 21), *ko se rodio da je svijetu ugodio* (1998: 22), *za čudo Božije...* (1998: 22), *riječ po riječ* (1998: 22), *kahva ko zečija krv* (1998: 23), *opet, prst u uho* (1998: 24), *ko dlan o dlan* (Isto, str: 25), *da Bog da s hajrom* (1998: 25), *sinčić mu ko jabučica* (1998: 26), *ne budi primijenjeno* (1998: 26), *otkad je svijeta i vijeka* (1998:28), *ma sve na dlaku* (1998: 28), *on da pukne od muke i tuge* (1998: 31), *roditelji ostali ko drvo osječeno* (1998:31), *sa dušom se dijeli* (1998: 32), *ciknu ko ljuta zmija* (1998: 32), *gori ko živa vatra* (1998: 32), *ode ona za svojim dragim u crnu zemlju* (1998: 33), *mali Ibrahim-beg rasto ko iz vode* (1998:33), *na te teške riječi proplakao ko malo dijete* (1998: 34), *odluči da se to provuče kroz uši neni mu* (1998: 35), *to je njegovo maslo* (1998: 35), *blijedo ko krpa, a teško disalo a jelo ko ptičica* (1998: 38), *naučeno ko ovčica na slanu ruku* (1998:

38), *ta srce nije od kamena* (1998: 39), *dijete očima samo prevrće* (1998: 39), *premjerio stranca ispod oka* (1998: 40), *pa sve okolo naokolo* (1998: 43), *iskrena hodžina riječ prilegla duši* (1998: 43), *i na koncu on odluči* (1998: 46), *znalo je i malo i veliko* (1998: 48), *ljetnoj žegi bio on vazda ko drven* (1998: 48), *jer u njeg riječ bijaše dukat* (1998: 48), *danas Garibe na tvojoj livadi malo da krv ne pade* (1998: 52), *malo da ne pade mrtva glava* (1998: 52), *kupci na vrata ko opareni* (1998: 52), *ko vrijeme – svemu lijek* (1998: 57), *tvrda vjera, puno srce* (1998: 58), *hladna ko led* (1998: 61), *lijepa ko zagorska vila* (1998: 61), *pa se smračilo da prst pred okom ne vidiš* (1998: 63), *drhtala sirota ko prut* (1998: 63), *Čerimbeg sjedio ko na vatri* (1998: 64), *gluho je doba* (1998: 66), *jedro dijete ko jabučica* (1998: 66), *njene oči ostale uprte za njim* (1998: 68), *čovjek bio do suza dirnut* (1998: 69), *suze mu navrle na oči* (1998: 70), *upekla jednog dana Božija zvijezda* (1998: 71), *sjedili su do neko doba noći* (1998: 73), *pa to nema već ptičijeg mlijeka da potražiš* (1998: 74), *tih i dobar ko janje* (1998: 74), *al' kako u kahvu kročiš, puno ko šip* (1998: 74), *to njemu ne bi po volji* (1998: 75), *ljuta sirotinja stoji pod tuđim krovom* (1998: 76), *sad se uprav snebivala* (1998: 77), *pa opet put preda se* (1998: 78), *riječ po riječ, da ne bi ljudi, bilo bi svašta* (1998: 79), *suzna oka ležao na samrtnoj postelji* (1998: 81), *sve vri ko u mravinjaku* (1998: 82), *hladan je ko sama stijena* (1998: 83), *ona dva oka ko žeravica* (1998: 83), *čitaš mu s lica* (1998: 83), *ovi stali ko ukopani* (1998: 84), *njim se grad dičio, prstom u njegov upirali* (1998: 85), *mlatile praznu slamu,* (1998: 80), *djevojka koda je na svili rasla* (1998: 94), *zdrav ko trijesak, jak ko zemlja* (1998: 94), *strepio ko vrba na vodi* (1998: 98), *vidio da će biti povuci potegni* (1998: 98), *sabiralo se i otud i ovdud* (1998:100), *srči kahvu ko preko srca* (1998: 100), *dušu valja čuvat, krvi bi mu svoje natočio* (1998: 100), *sjaje mu se žive oči ko dvije trnine* (1998: 107), *on samo okom, oni već razumiju zapovijed* (1998: 108), *pridolazio ko mutna voda* (1998: 109), *bio čovjek ko otrovan* (1998: 120), *a ni brat se brata nije sjećao* (1998:120), *opet ti same slike niču pred oči* (1998: 123), *uzeli svi zlo na oko* (1998: 125), *ne griješite dušu* (1998: 127), *ne mogu u kraj unići njihovim majstorlucima* (1998: 127), *ko mehak pamuk* (1998: 133), *po cio Božiji dan na onoj žeži* (1998: 133), *sav u golov vodi a tabani bride* (1998: 133), *omjeri ga od glave do pete* (1998: 135), *kad Bog daje ne pita se kome* (1998: 136), *sad tabanima vatru ispod obale* (1998: 136), *tu suze oblile svakoga* (1998:137), *na koncu nikom ništa*

(1998: 137), *Omera ni od lijeka* (1998: 138), *pustili mu ko ribi udicu* (1998: 138), *ko da su na jednom srcu ležali* (1998: 139), *mozak vri* (1998: 154), *lijep ko gorska vila* (1998: 154), *kad on ide ko, da prostiš, prebijeno pašče* (1998: 155), *koliko je dug i širok* (1998: 159), *ko da ih vile nose* (1998: 160), *svaka jedra ko gruda, rumena ko ruža* (1998: 161), *Beže, na dušu ti* (1998: 171), *on mi jedinac, oko u glavi* (1998:172), *da je svaku cijenu htio da pokaže sinu* (1998: 174), *Alajbeg stajao ko svijeca pred njim* (1998: 175), *dao oduška srcu svom* (1998: 177), *krv mu se ledila u žilama* (1998: 178), *oni ga pitali, ali on ni crne ni bijele* (1998: 179) *kako će tome na kraj stati* (1998: 187), *crno ti u oku* (1991:44), *desni mu prijatelj* (1991: 44), *momak ko zlatna jabuka* (Isto, str: 48), *da me stigne kletva očina* (1991: 49), *ni prvi ni posljednji* (1991: 50), *metnule glavu u torbu i prošle onamo* (1991: 53), *use ne daju gledat* (1991: 54), *to valja kriti ko guja noge* (1991: 57), *mučna je to stvar kad prosti svijet uzme đem na zub* (1991: 58), *onako ko da si jabuku raskrižio* (1991: 63), *šutili ko zaliveri* (1991: 64), *vidi se da se nešto kuha* (1991: 64), *kud ostali Turci tud i mi* (1991: 65), *kao da se probudiš iza sna* (1991: 67), *skršetenih ruku* (1991: 69), *držati na oku* (1991: 69), *noć je tamna da se prst pred okom ne vidi* (1991: 69), *sve će to proći ko mirna voda* (1991: 70), *zapinjala mu riječ u grlu* (1991: 74), *videći zlo pred očima* (1991: 80), *što bi dlan o dlan* (1991: 83), *svud grobna tišina* (1991: 87), *on stisnuo tabanima vatru da traži glavi selameta* (1991:88), *strepila ko prut na vodi* (1991:81), *onaj baš ko da je mene pito, zavikao prije vas* (1991: 91), *pobit će vas iz živice ko samu janjad* (1991: 92), *Švabe onako kršni ljudi, onako slatke riječi* (1991: 95), *Joso Blagojević, koji je bio duga jezika* (1991: 96), *kao da ga ko poli vrelom vodom* (1991: 96), *pojurio ko kroz maglu* (1991: 97), *on koji nikad nije ni mrava očepio* (1991: 97), *odaho dušom* (1991:100), *sve jedro ko drijen, živa vatra* (1991: 105), *svi ko jedan* (1991: 107), *ubojito tane sastavit sa crnom zemljom* (1991: 108), *ranjenik leži ko klada il' moli, cvili* (1991: 110), *zadadoše poštenu riječ* (1991: 111), *uza suho ode i sirovo* (1991: 111), *dosta sam ja uz vas soli i hljeba izio* (1991: 113), *Bože sačuvaj – radi njemu o glavi* (1991: 115), *u goru u vodu, sve spremno* (1991: 118), *nije se fajde šalit svojom glavom* (1991: 120), *odape u hanu puška ko sami grom* (1991: 120), *ubit ću te ko samu muhu* (1991: 121), *međutim u pravi čas* (1991: 126), *sve četiri vojske pucale ko u neznan* (1991: 128), *čaršija bijaše pusta, ama nigdje ni žive duše* (1991: 129), *što bi strašivica to prhnu*

kojekuda ko jato ptica (1991: 131), *stidio se svoje sjene* (1991: 133), *boriti se do zadnje kapi krvi* (1991: 141), *Ahmet se borio kao lav* (1991: 142), *svaku kuću držala na oku* (1991: 144), *a novac pada ko kiša* (1991: 145), *Mehmed efendija radio iz dana u dan* (1991: 147), *prenoćio tamo ni živ ni mrtav* (1991: 150), *napunili uši o muftiji* (1991: 155), *pa bi ubrzo sve smetnuo s uma* (1991: 159), *šta će biti na koncu konca* (1991:160), *suza ne suši* (1991:164), *da radi svak svoj poso* (1991:166), *vijale crne slike ispred očiju* (1991:166), *na Preslicu kažu vojske ko na gori lista* (1991:166), *poginut svijetla obraza* (1991:167), *vrijeme prolazilo nekom ko mutna nabujala rijeka* (1991:167), *onda opet, udri u tugu u plač* (1991:170), *Al' Ajša ni bijele ni crne* (1991:170), *Hadži-Selim aga istrko ko bez duše* (Isto, str: 175), *Omer-efendinica se tušila u suzama* (Isto, str: 170), *njima je sad tek puklo pred očima* (Isto, str: 186), *oko Mehmed-efendije se kuća okrenu* (Isto, str: 193), *izgledalo im kao da je sav svijet pomro* (1991:196), *one iste brade, onih očiju, sve na dlaku* (1991:200), *gola potvora na čovjeka prava zdrava* (1991:202), *gledali ko izvan sebe* (1991:202), *pa šutio svak ko otrovan* (1991:202), *ja bih dao glavu svoju da je to nečije tuđe maslo* (1991:203), *napuniše seljacima uši* (1991:205), *oni rade nama o glavi* (1991:205), *ta prstom bi mogo uprijet u njeg* (1991:218), *da ga je držao na oku* (1991:231), *Ajši su svaki put te majčine riječi srce parale* (1991:238), *pa ga unijela ko kladu u kuću* (1991:240), *ko živa sjena, slabašna* (1991:253), *kći mu se, eno, s dušom dijeli* (1991:256), *sve je obišao suzna oka* (1991: 257).

2. Zaključak

Može se zaključiti da je u književnom opusu Edhema Mulabdića prisutan veliki broj frazema, te da su oni iz razgovornog jezika prešli u književni jezik. Na taj način Mulabdić je dao i jednu psihološku karakterizaciju svojih likova, oslikao vrijeme i prilike u kojem su živjeli, te, što je najvažnije, pokazao da se ti frazemi i danas upotrebljavaju te da je jezik trajan.

U radu sam nastojala dati kratak pregled i klasifikaciju frazema samo u jednom segmentu, što se potvrdilo da je najviše primjera ostvareno u poređenju tipa simile, dok je u poređenju tipa comparatio manje evidentiranih frazema. Navedeni su primjeri imenskih, glagolskih

adjektivnih i adverbijalnih frazema te se može reći da su i danas postojani i prepoznatljivi i primjenjivi u svakodnevnom razgovoru. Veliki je broj osobina koje se mogu pridodati frazemima, ali kao osnovne navodi se: reproduciranje u gotovom obliku, što podrazumijeva nezamjenjivost bilo koje komponente, koje ne mogu mijenjati mjesto npr: *tuđe maslo* ili *svako svoj posao*, (ne *maslo tuđe* / ne *posao radi svako svoj*). Mnogi lingvisti smatraju da sastav frazema i nije tako čvrst te da je podložan mijenjanju koje se manifestira kao zamjena određenih leksema, to ipak ne mijenja suštinu. Iako danas ima mnogo frazema sa više različitih leksema na mjestu jedne komponente (npr: hodati/biti kao muha bez glave), to ne osporava ustaljenost njihova sastava. Naime, proces zamjenjivanja jedne lekseme drugom obično je veoma spor i dugotrajan, zbog čega i jeste moguće supostojanje više leksema na jednom mjestu. Na osnovu navedenog u ovom radu se ustaljeni sastav frazeme shvata kao upotreba svima poznatih leksema na određenim mjestima u sastavu jedne frazeme.

3. Literatura

1. ČEDIĆ, Ibrahim. *Jezik pisaca devetnaestog vijeka, jezik u Bosni i Hercegovini*, Institut za jezik u Sarajevu, Institut za istočnoevropske i orijentalne studije, Oslo, 2005. god. str: 377.
2. HADŽIJAHIĆ, Muhamed. *Hrvatska muslimanska književnost prije 1878. god.* Sarajevo, 1938. god. str: 9.
3. HADŽIJAHIĆ, Muhamed. *Od tradicije do identiteta*, (Geneza nacionalnog pitanja bosanskih muslimana), Svjetlost, Sarajevo, 1974. god. str: 262.
4. HALILOVIĆ, S. TANOVIĆ, I. ŠEHOVIĆ, A. *Govor grada sarajeva i razgovorni bosanski jezik*, Izdavač: Slavistički komitet, Sarajevo, 2009. god.
5. JAHIĆ, Dževad. HALILOVIĆ Senahid. ISMAIL Palić. *Gramatika bosanskog jezika*, Zenica: Dom štampe, 2000. god.
6. MATEŠIĆ, Josip. *Frazeološki rječnik hrvatskog ili srpskog jezika*, Školska knjiga: Zagreb, 1982. god.

7. MONNESLAND, Svein. *Jezik u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo – Oslo, 2005. god.
8. MULABDIĆ, Edhem. *Na obali Bosne*, Islamski centar: Mostar, 1998. god.
9. MULABDIĆ, Edhem. *Zeleno busenje*, “Svjetlost”: Sarajevo, 1991. god.
10. NAMETAK, Alija. *Rukopisni tursko – srpskohrvatski rječnici*, Zagreb: Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti, 1968. god.
11. PETROVIĆ, Marica. *Standardizacijski procesi u jeziku Bosne i Hercegovine u vrijeme Austro-Ugarske monarhije*, Repro-Karić, Tuzla, 3013. god.
12. ŠEHOVIĆ A, HAVERIĆ Dž. Leksika orijentalnog porijekla u frazemima bosanskog jezika, El. knjiga, Sarajevo, Filozofski fakultet, str: 83 i 84.
13. ŠILJAK-JESENKOVIĆ, Amina. *Nad turskim i bosanskim frazionom*, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2003.
14. ŠKALJIĆ, Abdulah. *Turcizmi u srpskohrvatskom – hrvatskosrpskom jeziku*, Treće izdanje, Sarajevo: Svjetlost, 1973. god.
15. TANOVIĆ, Ilijas. *Frazeologija bosanskog jezika*, Dom štampe Zenica, Sarajevo, 2000. god.